

Ольга КУЛЬЧИЦЬКА
консультант,
Тернопільський комунальний
методичний центр науково-освітніх
інновацій та моніторингу
olyakulchytska@gmail.com

ВІЗІЯ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

На новому етапі розвитку освіти, де формується зміст профільної середньої освіти та визначення профілів і процес спрямований на забезпечення індивідуалізації та диференціації навчання, врахування потреб, інтересів та здібностей учнів, а також підготовку їх до подальшої самореалізації у вибраній сфері діяльності, зростає роль бібліотеки Нової української школи, що повинна мати добре організоване інформаційне середовище, яке б відповідало запитам та потребам основної категорії користувачів.

Сучасна бібліотека в закладі освіти – це місце, де бібліотекар, читач і педагог зустрічаються для взаємної роботи, де на практиці виховується потреба в знаннях, здобуваються навички пошуку потрібної інформації, закладаються основи самоосвітньої діяльності.

Головне завдання сучасної бібліотеки – забезпечити якісним інформаційним обслуговуванням учасників освітнього процесу та надати допомогу педагогам у всебічному розвитку особистості з глибоко усвідомленою громадянською і соціальною позицією, системою наукових знань, які відповідають інтересам Української держави. Допомога творчому вчителю, який постійно працює над собою, у виборі нових навчальних посібників для реалізації програми профільної освіти, у вихованні інтелектуально-розвиненої, творчої, морально-стійкої особистості, здатної жити в суспільстві знань та інформаційному суспільстві, задовольняти і розвивати інформаційні потреби, запити здобувачів освіти, сприяти цікавому проведенню дозвілля.

Сучасна бібліотека перестає бути просто місцем видачі підручників. Вона стає інформаційним хабом, що поєднує:

- Освітній простір: місце для спільної роботи учнів, вчителів та бібліотекаря.
- Інформаційний навігатор: допомога в пошуку, аналізі та верифікації даних.
- Коворкінг: зону для творчості, досліджень та інноваційної педагогіки.
- Центр безпеки: захист особистості від деструктивного інформаційного впливу та фейків

Освіта перетворюється на неперервний процес, що сприяє вихованню в кожній людині свідомої потреби в підвищенні рівня знань. Час пред'являє особливі вимоги до особистих якостей школяра, висуває на перше місце

уміння швидко орієнтуватись в інформаційному просторі, здатність знаходити, аналізувати й узагальнювати інформацію, захищає його права в умовах глобальної інформатизації суспільства, убезпечує молодих людей від недостовірної, шкідливої і агресивної інформації. Пріоритетом для бібліотеки НУШ є інформаційний супровід навчально-виховного процесу. Вона, як індикатор освітнього простору, що швидко реагує на нові вимоги до якості інформаційного забезпечення предметів, зобов'язана сформуванати політику підтримки освіти.

Для успішного функціонування оновленої моделі, сучасна бібліотека має реалізовувати **такі напрямки**:

- **Ресурсний**: забезпечення доступу до друкованих та електронних носіїв (аудіо, відео, Е-підручники), перетворення у центр дослідження, відкриття, творчості та інноваційної педагогіки.

- **Педагогічний**: сприяння самоосвіті вчителів та методична підтримка профільної школи.

- **Культурний**: проведення інноваційних івентів, розвиток творчого та критичного мислення здобувачів освіти.

- **Медійний**: формування медіаграмотності та інформаційної культури.

Для повноцінного задоволення зростаючих інформаційних потреб учасників навчального процесу, крім навчальної, навчально-методичної літератури та матеріалів із усіх навчальних предметів і курсів навчального плану, фонд бібліотеки профільної школи має бути укомплектований додатковою літературою, включаючи вітчизняну й зарубіжну, класичну та сучасну художню літературу; науково-популярну та науково-технічну; видання з образотворчого мистецтва, музики, фізичної культури й спорту, екології, правил безпечної поведінки; довідково-бібліографічні та періодичні видання; колекції видань словників та енциклопедій; літературу на допомогу соціальній адаптації й професійному самовизначенню учнів. А поряд із традиційними друкованими носіями інформації мають бути аудіо-, відео- та електронні видання: підручники, довідники, енциклопедії, навчальні й розвивальні програми, електронні зібрання художньої літератури за шкільною програмою, додаткова література.

Але для модернізації бібліотек має бути розуміння керівниками закладів загальної середньої освіти того, що всі інформаційні технології, які використовуються в закладі, мають бути акумульовані саме в бібліотеці. А на бібліотекаря мають покладатися функції – управляти цими ресурсами, доповнювати їх, надавати можливість активно та ефективно їх засвоювати.

Отже, в сучасній профільній школі має бути сформоване єдине інформаційно – освітнє середовище, зосереджене в бібліотеці. Усі наявні ресурси закладу освіти мають бути сконцентровані в єдиному ресурсному фонді, з єдиним пошуковим апаратом, єдиною формою управління.

Що потрібно зробити, щоб у сучасній українській школі з'явилася і міцно вкоренилася якісно нова сучасна бібліотека.

Кроки до модернізації (Дорожня карта)

- **Аудит:** вивчення реального стану бібліотек під егідою МОН.
- **Прозорість:** оприлюднення результатів аналізу.
- **Бенчмаркінг:** вивчення успішного досвіду трансформації бібліотек у бібліотечно-інформаційні центри.
- **Проектування:** розробка моделі навчання, де бібліотека грає провідну роль.
- **Стандартизація:** формування модельного стандарту ресурсів.
- **Реалізація:** приведення бібліотек у відповідність до нових стандартів.

Отже, головна зміна має відбутися у свідомості керівництва: усі інформаційні технології школи повинні акумулюватися в бібліотеці. Бібліотекар стає менеджером знань, який керує ресурсами та допомагає учасникам освітнього процесу ефективно їх опанувати.

Отже, основна візія сучасного компетентного бібліотекаря та бібліотеки в цілому, подолати – дисонанс між можливостями бібліотеки закладу загальної середньої освіти та вимогами активних учасників освітнього процесу, з одного боку, та необхідністю підвищувати роль бібліотеки в освітньому процесі профільної школи, виводити її на новий рівень розвитку, з іншого.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 20.12.2025).
2. Поперечна Л. А. Мрії Попелюшки або Новий функціонал шкільної бібліотеки. URL: <https://www.slideshare.net/lidiapoperechna/00-24> (дата звернення: 19.12.2025).
3. Шелестова Л.В. Організація профільної середньої освіти: механізм формування профілів. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/_12_2024.pdf (дата звернення: 20.12.2025).